

Драган Хамовић

ДУЖА ПЕСМА И КРАЋИ КОМЕНТАР

Злата Коцић је расла и сазревала као песникиња испитујући и ослушкујући саму могућност песме, почев од њене почетне позиције, од гласа, вокала, мелодије коју глас извија, да би тај глас и та мелодија доспеле до суптилних наговештаја и семантичке сложености и пуноће. У њеном особеном изразу прожимају се и подупиру древност усмене, женске лирике и нулта тачка авангардне поетике. А поврх тога, у немиру трагања за собом, изразом себе и смислом који надроста тренутак који живимо, у поезији Коцићеве православни, откривалачки доживљај света заокружује путању тог трагања. Такав склоп песничких одлика читамо и у песми на коју скрећемо пажњу, под насловом “Сусрет, на води“, и то суверено дат. Наводимо је.

СУСРЕТ, НА ВОДИ подно Маглича

1.

То што зовемо *водопад* - у дну сљубљених брда
под тврђавом, низ удолину, са измаглицом друга
имена своја разгрће. На дну небеске чашице
слапове воденичне претачеш попут вина
у Кани. Мутна је наша притока. Талог
још ваља челенке, штитове. Преко бедема
још - завежљаји избеглички: селице обршене
оживљаваш у жилавој пени.

2.

То што зовемо *йена*. Чили умор воде.
 Трен разбашкарен у памтивеку.
 Још кипте наши поноћни воденични беси.
 Још гута јаз. О чекеталу не питаш.
 О мливу, о сипким веловима венчанице.
 Наш се воденичар загледао у љубу
 маглену. Не знамо кад га је одигла и куд.
 Кад је потопила жрвње.

3.

То што зовемо *жрвањ* - звездана је маглина,
 слика с Твојих лирских сводова.
 Њоме прстенујеш; њоме обујмиш одојче
 у крстионици. Познамо је у котлини
 где из осунчане камене стопе ликујеш:
 Душа столпникова управо ту
 побудила је тело на просјај.
 Јесмо све даљи од тог језгра, те небуле,
 али, пред зидинама, тело наше није
 згасли угарак. Нити је ход, сав наш ход -
 магновење између магме и магле.

4.

То што зовемо *маїла* - још више притиска
 накнадно, под капом ведром.
 Модри пешеви кад отперјају преко брда
 не знамо ништа - колико беше душа,
 колико хлебова, колико колена кумства.
 У колу, кавзи, пушкомету - ко беше
 први ко последњи, ко вера ко невера;
 у мираз - коме опанци ком обојци?
 Не знамо дал' је кап из ока или ране
 или је винска, кап зноја свадбеног
 разбризгана по листу купине.

5.

То што зовемо *куџина* - жбунић на одрону
о једној јединој жилици.
Још добродушно из гримизних недара
изгрће несагориву сласт.
Над шумним слапом прикупља снагу
да изговори имена намерника,
као зрнашца да их сљуби.
Трећом руком лечебну капљицу
да справимо од њиховог пламсаја.

6.

То што зовемо *џламсај*, то су мехови
Твоји у нашим прсима. Које надимаш и
надимаш лично: дивних ли, премудрих дела!
Као дозрели прашници у набрекклој тишини -
ишчекујемо Твој дах.
Пукну прангије, духнеш, устане
мртво слово с папира. Нек моли гајдаш:
старо вино - у нов мех. Потегне, свира лудо.
Све занеми, чак воденица. На води игра чудо.

7.

То што зовемо *чудом*, само је милост сусрета
с Тобом - из чуда, као из чуна, чедо честица
искорачи на степеник водени,
излије душу:

Господе, добро ми је овде с Тобом!
Утекох са тржнице над масовним гробом:
језгру утробу изврћу, смаковном пробом
океан гоне на брда, тргују мојим дробом,
хушкају моје отроке аветињском злбом.
Хушкају моје отроке аветињском злбом,
океан гоне на брда, тргују мојим дробом,
језгру утробу изврћу смаковном пробом:
утекох са тржнице над масовним гробом:

Господе, добро ми је, овде, с Тобом.

Реч је о песми изведеној у седам нумерисаних делова, што нас не изненађује - у певању Злате Коцић правило је циклизација песме, стварање лирских кругова. Сакрална симболика броја *седам* овде се напросто подразумева. Песма почиње упућивањем на акт именованја и тиме почиње сваки наредни део песме.

У сусрету песничког субјекта са амбијентом “Долине векова“, ибарском клисуром подно средњовековног Маглича, искрсавају речи, кључне речи - које плоде друге, суседне и удаљене (па приближене) речи и значења: “То што зовемо *водопад!*“ Ознака, име, не укида тајну именованог предмета или појаве. Између онога што јесте и његовог имена и даље се простире простор непознанице. Знак и означено: да ли прво превазилази друго, или друго прво - остаје отворено питање. Поменути анафорички почетак сваког следећег сегмента песме “Сусрет, на води“ (*То што зовемо...*) покреће наредне кључне, тежишне речи из којих проистиче свака од деоница, поступком евокације интимних и предањских слика, као и слободним асоцијативним кретањем. То су речи: *јена, жрвањ, маїла, куїина, ѿламсај*, и, напoкoн, финална реч *чудо*. Свака од тих речи бременита је извандословним значењима и она се распредају у овој песми. Тензија песме расте поступно, као у ставовима какве музичке композиције, да би се у завршном, седмом делу - десио кулминациони моменат. Наиме, на крају ове асоцијативно и маштенски разбокорене песничке творевине налази се једна једноставна исповедна реченица: “Господе, добро ми је овде с Тобом!“ Можда је том реченицом ову песму требало и почети и завршити, али шта бисмо знали како је, и чега ради, до те реченице/стиха дошло. Све те претходне, многе речи, изнутра ојачавају ту једноставну реченицу којом се песма врхуни и завршава. И посведочи се да та једноставна реченица нимало није једноставна, да јој претходи читава једна лична, доживљајна космогонија.

Злата Коцић је и песмом “Сусрет, на води“ потврдила своје издвојено, високо место у богатом многогласју савремене српске поезије, којој су преко потребни гласови такве језичке и духовне префињености и обиља.